

**Vleermuisonderzoek kantoren
Laan van Westroijen**

8 augustus 2011

Vleermuisonderzoek kantoren Laan van Westroijen

**Soortgericht onderzoek naar vleermuizen ten behoeve van bouw
van kantorencomplex**

Verantwoording

Titel	Vleermuisonderzoek kantoren Laan van Westroijen
Opdrachtgever	Gemeente Tiel
Projectleider	Jasper Arntz
Auteur(s)	Carolien Wegstapel
Tweede lezer	Margaret Konings
Projectnummer	4772641
Aantal pagina's	27 (exclusief bijlagen)
Datum	8 augustus 2011
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R001-4772641CAW-ibs-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	9
1.3 Huidige situatie en beoogde werkzaamheden	10
2 Methoden en ecologie.....	13
2.1 Ecologie van vleermuizen	13
2.2 Methodiek	14
2.2.1 Verwachte soorten	14
2.2.2 Verwachte functies	15
2.2.3 Werkwijze	16
2.2.4 Periodisering	16
3 Resultaten	17
3.1 Veldbezoek 1.....	17
3.2 Veldbezoek 2.....	18
3.3 Veldbezoek 3.....	18
3.4 Veldbezoek 4.....	19
3.5 Veldbezoek 5.....	20
4 Effectbeschrijving	23
4.1 Overzicht van effecten.....	23
4.2 Gebruiksfuncties.....	23
5 Conclusies en aanbevelingen	25
5.1 Conclusies.....	25
5.2 Aanbevelingen.....	26
6 Literatuur.....	27
Bijlage(n)	
1. Overzichtskaart	
2. Toelichting natuurbeschermingswet	
3. Ontwerpschets van beoogde ontwikkeling	

Kenmerk R001-4772641CAW-ibs-V01-NL

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van gemeente Tiel heeft Tauw ecologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een vleermuizeninventarisatie ten behoeve van de bouw van een kantorencomplex aan de nog door te trekken Laan van Westroijen te Tiel. De vleermuizeninventarisatie is gericht op het vaststellen van mogelijke zomerverblijfplaatsen van vleermuissoorten in de boerderij in het plangebied. De kans bestaat dat als gevolg van de beoogde werkzaamheden (onderdelen van het leefgebied van) vleermuizen worden verstoord of verdwijnen. Wanneer dit daadwerkelijk het geval is, dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om de functionaliteit van het leefgebied voor vleermuizen te garanderen.

Dit rapport geeft een beschrijving van het plangebied, een uiteenzetting over de ecologie van vleermuizen, de gebruikte onderzoeksmethodiek, de resultaten, effectbeschrijving en de conclusies van het onderzoek. De conclusie geeft antwoord op de vraag of negatieve effecten verwacht worden en of (en eventueel welke) mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

Sinds 1973 zijn vleermuizen in Nederland beschermd door Natuurbeschermingswet. Tegenwoordig zijn ze internationaal beschermd onder de Conventies van Bern en van Bonn. In de Conventie van Bonn is tevens een speciale Regionale Overeenkomst voor de Bescherming van Populaties van Europese Vleermuizen opgenomen (de zogeheten Bats Agreement). De uitvoering van beide beschermingsconventies, die gericht zijn op zowel het leefgebied van vleermuizen als de soorten, is vastgelegd in de Europese Habitatrichtlijn. Op nationaal niveau is sinds 2002 tabel 3 van de Flora- en faunawet de soortgerichte uitwerking van de Habitatrichtlijn voor vleermuizen.

De Flora- en faunawet verbiedt het doden en verontrusten van vleermuizen en van hun vaste rust- en verblijfplaatsen. Bovendien verplicht deze wet om zorgvuldig om te gaan met inheemse flora en fauna en om niets te doen wat mogelijkerwijs schade kan toebrengen aan vleermuizen of hun leefgebied.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele positieve

afwijzing van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (ELI) dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast' waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

1.3 Huidige situatie en beoogde werkzaamheden

Het plangebied voor de bouw van het kantorencomplex wordt aan de noordkant begrensd door de nog door te trekken Laan van Westroijen, met ten noorden daarvan een geluidsscherm, met daarachter de Rijksweg (A15) en de Betuwelijn (Elst – Dordrecht). Aan de oostkant grenst het plangebied aan de Grote Brugse Grintweg en aan de zuidkant loopt de spoorlijn (Tiel – Nijmegen) met ten zuiden daarvan een groenstructuur en de woonwijken Bomenbuurt en Het Ooij. Ten noordwesten van het plangebied ligt een grote, ondiepe waterpartij, die zomers dienst doet als visvijver en die in de winter als ijsbaan fungeert.

In het plangebied ligt een oude kleine boerderij, bestaande uit een woonhuis met stal, de overblijfselen van een ingestorte schuur, een kleine moestuin, een oude boomgaard, enkele dichtgegroeide sloten en een schapenwei. De boerderij heeft een oprit vanaf de Grote Brugse Grintweg. Direct langs de Grote Brugse Grintweg ligt aan de westkant een groenstructuur. Aan de oostkant van de Grote Brugse Grintweg ligt een bosschage dat wordt omsloten door de Rijksweg (A15), een kleine paardenwei en de spoorlijn (Tiel – Nijmegen).

De beoogde ontwikkeling bestaat uit de bouw van drie kantoorgebouwen. Het kantorencomplex komt te liggen aan de nog door te trekken Laan van Westroijen. Voor de mogelijke effecten van de beoogde bouw van het kantorencomplex is door Tauw een natuurtoets uitgevoerd [Tauw, 2011a]. N.B. Voor de mogelijke effecten van de beoogde werkzaamheden omtrent de nog door te trekken Laan van Westroijen is door Tauw een aparte natuurtoets opgesteld [Tauw, 2011b].

In Bijlage 3 is een ontwerpschets opgenomen van de beoogde ontwikkeling voor de nog door te trekken Laan van Westroijen en de toekomstige locaties voor de kantoorgebouwen. Het plangebied wordt heringericht, waarbij bestaande structuren (boerderij, boomgaard) worden verwijderd en een nieuw kantorencomplex wordt gerealiseerd.

Figuur 1.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer. In Figuur 1.2 wordt een foto-impressie gegeven van (de omgeving van) het plangebied.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied met de projectgrenzen (globaal begrensd).

Figuur 1.2 Foto-impressie van het plangebied. *Linksboven*: Oprit naar de boerderij met rechts de schapenwei. *Rechtsboven*: De boomgaard, dichtgegroeide sloot en moestuin op het erf van de boerderij. *Middenlinks*: Het talud van de spoorlijn (Tiel – Nijmegen) aan de zuidzijde van het plangebied. *Middenrechts*: Achterzijde van de boerderij met op de voorgrond de restanten van de ingestorte schuur. *Linksonder*: De boomgaard met schapen. *Rechtsonder*: De schapenwei met daarlangs de dichtgegroeide sloot en op de achtergrond de groenstructuur die de waterpartij aan de oostzijde omringt.

2 Methoden en ecologie

2.1 Ecologie van vleermuizen

Vleermuizen gebruiken verschillende delen van het landschap voor verschillende doeleinden. Er worden drie belangrijke gebruiksfuncties voor vleermuizen onderscheiden:

- **Vliegroutes:** De meeste soorten vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om zich langs te verplaatsen, zoals heggen, lanen, bosranden en waterlopen. Dergelijke vliegroutes bieden beschutting tegen wind en tegen mogelijke vijanden. Er wordt door vleermuizen vaak op de vliegroute zelf gevoerageerd
- **Foerageergebieden:** Vleermuizen jagen ofwel op water, in parkachtig landschap of in het bos binnen de openingen in het kronendak, maar vooral langs bosranden en overgangen. Sommige soorten leggen 's avonds enkele kilometers af om hun foerageergebieden te bereiken. Andere soorten zoeken hun voedsel binnen een straal van enkele honderden meters rondom de dagslaapplaats
- **Verblijfplaatsen:** Vleermuizen gebruiken holten en spleten in bomen of gebouwen als verblijfplaats. Door het jaar heen maken vleermuizen gebruik van verschillende soorten verblijfsplaatsen:
 - **Zomerverblijfplaatsen:** De Nederlandse vleermuizen hebben voorkeur voor een zomerverblijfplaats in bomen en/of gebouwen. De belangrijkste voorwaarde van een verblijfplaats is de nabijheid van een goed voedselgebied. Daarnaast speelt het microklimaat in het verblijf een belangrijke rol. De zomerverblijven worden gekenmerkt door warme en droge omstandigheden
 - **Kraamplaatsen:** In de zomer verzamelen de vrouwtjes zich in kraamkolonies (bijvoorbeeld in boomholten, op zolders, in spouwmuren, achter daklijsten) om gezamenlijk jongen te krijgen. Een dergelijke kraamkolonie bewoont tegelijkertijd of afwisselend een aantal verschillende verblijfsplaatsen. Mannetjes worden niet geduld, zij leven in de zomer solitair of in kleine groepen. De jongen worden geboren in de vroege zomer (eind mei-half juni) en vliegen mee tot in juli of augustus. Daarna verlaten de vrouwtjes langzaam de kraamkolonies en gaan ze op zoek naar de mannetjes om te paren
 - **Paarplaatsen:** Paarplaatsen zijn tijdelijke verblijfplaatsen die aan het einde van de zomer door zowel mannetjes als vrouwtjes worden bezocht. De paarplaatsen liggen vaak in groepen bij elkaar op strategische plaatsen, bijvoorbeeld langs de trekroutes naar overwinteringgebieden. De mannetjes verdedigen hun individuele paarverblijf of paarterritorium tegenover andere mannetjes, terwijl ze de vrouwtjes luid roepend proberen te lokken
 - **Winterverblijfplaatsen:** Om de winter te overleven houden vleermuizen een winterslaap van oktober tot maart of april (afhankelijk van het weer). Enkele vleermuizen, zoals de

Rosse vleermuis en Ruige dwergvleermuis, trekken weg naar warmere gebieden. Vleermuizen houden hun winterslaap doorgaans in koude, donkere, vochtige, vaak onderaardse verblijven. Ook kunnen ze in bomen of op zolderingen overwinteren. In de winterverblijven is het vochtig en er heerst een constante temperatuur tussen circa 0°C en 10°C. Als het microklimaat verandert, dan gaan de vleermuizen op zoek naar een nieuwe ruimte met een gunstiger temperatuur

Vleermuizen maken gebruik van het landschap als netwerk, waarin de verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden verspreid door het landschap liggen. Als gevolg van de seizoenswisselingen, maar ook door factoren zoals veranderingen in het voedselaanbod aanbod op de verblijfsplaatsen, is het gebruik van het netwerk dynamisch en veranderlijk in de loop van het seizoen en in de loop van de jaren [Kapteyn, 1995; Limpens *et al.*, 2004; Limpens *et al.*, 2009].

2.2 Methodiek

2.2.1 Verwachte soorten

Uit verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997; Limpens *et al.*, 2004; www.zoogdieratlas.nl; Tauw, 2006] en op basis van het oriënterend veldbezoek kan aanwezigheid van de volgende vleermuissoorten in het plangebied niet worden uitgesloten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis.

In Tabel 2.1 staat voor bovengenoemde soorten weergegeven hoe ze het landschap gebruiken en waar verblijfplaatsen kunnen worden aangetroffen.

Tabel 2.1 Schematisch weergave van het landschapsgebruik van de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. + = ongevoelig voor licht, – = gevoelig voor licht (Naar: Limpens *et al.*, 2004)

Soort	Type verblijfplaats	Type jachtgebied	Type vliegroute	Max. afstand tussen verblijfplaats en jachtplaats	Licht op route	Licht tijdens jacht
Gewone dwergvleermuis	Bebouwing	Onder andere stedelijk gebied, besloten landschap en bos	Lijnvormige structuur	1 – 15 km	–	+
Ruige dwergvleermuis	Bebouwing en bomen	Onder andere stedelijk gebied, besloten landschap en bos	Lijnvormige structuur / open gebied	1 – 20 km	–	+
Meervleermuis	Bebouwing	Waterrijke omgeving	Lijnvormige	1 – 30 km	–	–

Soort	Type verblijfplaats	Type jachtgebied	Type vliegroute	Max. afstand tussen verblijfplaats en jachtplaats	Licht op route	Licht tijdens jacht
			structuur			
Watervleermuis	Bomen	Waterrijke omgeving	Lijnvormige structuur	1 – 20 km	–	–
			structuur			
Gewone grootoorvleermuis en bomen	Bebouwing	O.a. besloten landschap en bos	Lijnvormige structuur	0 – 5 km	–	–
			structuur			
Laatvlieger	Bebouwing	Onder andere stedelijk gebied, besloten landschap en bos	Lijnvormige structuur / open gebied	1 – 20 km	–	+
			structuur			
Rosse vleermuis	Bomen	Onder andere stedelijk gebied, besloten landschap en bos	Open gebied	1 – 40 km	+	+

2.2.2 Verwachte functies

Bij het aanvullend soortgericht onderzoek naar vleermuizen ligt de focus op het lokaliseren van vaste verblijfplaatsen. Globaal zijn de volgende drie belangrijke gebruiksfuncties in en rondom het plangebied onderzocht:

- *Foerageergebied*: De aanwezige groenstructuren (waaronder de boomgaard en moestuin) in het plangebied worden mogelijk gebruikt als foerageergebied door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Als foerageergebied is de open schapenwei mogelijk geschikt voor de Laatvlieger en Rosse vleermuis
- *Vliegroute*: De aanwezige groenstructuren in het plangebied worden mogelijk gebruikt als vliegroute door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatvlieger. Deze soorten maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om zich langs te verplaatsen. Met name de huidige bomenrij langs de kleine sloot en rondom de waterpartij heeft mogelijk een functie als vliegroute. Bovendien sluiten de aanwezige bomen en groenstroken in het plangebied aan op de groenstructuur langs de spoorlijn (Tiel – Nijmegen) ten zuiden van het plangebied. De bosschage aan de oostkant van de Grote Brugse Grintweg vormt mogelijk een verbinding met het buitengebied
- *Verblijfplaatsen*: Aanwezigheid van zomer- of winterverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (Gewone dwergvleermuis, Meervleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatvlieger) in het plangebied kan niet worden uitgesloten. Het woonhuis en de bijbehorende schuur zijn namelijk mogelijk geschikt als verblijfplaats. Zomer- of winterverblijfplaatsen van boombewonende soorten in het plangebied kunnen worden uitgesloten

2.2.3 Werkwijze

De vleermuizeninventarisatie is uitgevoerd met behulp van een batdetector (type: Petterson D240X). Een batdetector is een apparaat dat ultrasonische geluiden, die een vleermuis maakt, omzet in voor de mens hoorbare tikkende geluiden. Aan de hand van het ritme van het geluid en de frequentie waarop de vleermuis het beste wordt gehoord, de zogenaamde “piekfrequentie”, kan in veel gevallen worden bepaald om welke vleermuissoort het gaat.

De veldbezoeken worden uitgevoerd door twee ervaren ecologen. Dit is noodzakelijk omwille van veiligheid en kwaliteit. Om de vliegroutes, foerageergebieden en verblijfplaatsen in kaart te brengen, is lopend met de batdetector het gehele plangebied doorkruist. Tevens is een klein deel van de omgeving rondom het plangebied doorzocht. De inventarisaties naar verblijfplaatsen worden verricht aan alle zijden van de boerderij.

2.2.4 Periodisering

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd in de periode september 2010 – juli 2011. Meerdere bezoeken zijn nodig, omdat vleermuizen gebruik maken van een netwerk van verblijfplaatsen en foerageergebieden die in verschillende perioden in het jaar worden gebruikt. Door de bezoeken te spreiden wordt een beter beeld verkregen van de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied en hiermee van de betekenis van het plangebied voor vleermuizen.

In Tabel 2.2 zijn de periodisering, het aantal gebrachte veldbezoeken en weersomstandigheden van elk veldbezoek weergegeven. Het aantal bezoeken, tijdstip en periode is gebaseerd op het vleermuizenprotocol [Netwerk Groene Bureaus, 2011]. Het veldwerk is weersafhankelijk en is tijdens dit project alleen bij gunstige weersomstandigheden uitgevoerd. Dit houdt voor vleermuizen in dat er geen of weinig neerslag is en weinig wind.

Tabel 2.2 Periode van de uitgevoerde veldbezoeken voor de vleermuizeninventarisatie

Datum veldbezoek	Tijdstip	Focus	Weersomstandigheden
29 september 2010	avond	Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Geen neerslag, weinig wind, $\pm 11^{\circ}\text{C}$
7 oktober 2010	avond	Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Mistig, geen neerslag (eerder op de dag regen), weinig wind, $\pm 12^{\circ}\text{C}$
16 mei 2011	avond	Verblijfplaatsen (vliegroutes en foerageergebieden)	Bewolkt, geen neerslag (eerder op de dag regen), matige wind, $\pm 12^{\circ}\text{C}$
15 juni 2011	avond	Verblijfplaatsen (vliegroutes en foerageergebieden)	Helder, geen neerslag, weinig wind, $\pm 15^{\circ}\text{C}$
5 juli 2011	ochtend	Verblijfplaatsen (vliegroutes en foerageergebieden)	Bewolkt, geen neerslag, weinig wind, $\pm 12^{\circ}\text{C}$

3 Resultaten

In onderstaande paragrafen worden de resultaten weergegeven van de vijf veldbezoeken. In Figuur 3.1 is de veldkaart weergegeven met daarop de locaties van de waargenomen vleermuizen.

3.1 Veldbezoek 1

Datum: 29 september 2010

Tijd: 21.00 uur tot 22.00 uur

Weer: Weinig wind, mistig, geen neerslag (eerder op de dag regen), $\pm 12^{\circ}\text{C}$

Aangetroffen soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis

Bijzonderheden: Het boerenerf kon niet worden onderzocht aangezien de eigenaar van de boerderij afwezig was.

Verkregen indruk: Er zijn geen uitvliegers waargenomen.

In Tabel 3.1 zijn de resultaten weergegeven van de vleermuizeninventarisatie op 29 september 2010.

Tabel 3.1 Waarnemingen tijdens de inventarisatie op 29 september 2010

Soort	Aantal	Functie/Gedrag	Locatie
Laatvlieger	1	Vliegroute	Groenstructuur langs snelweg
Gewone dwergvleermuis	Circa 6	Vliegroute + Foeragerend	Groenstructuur langs snelweg
Gewone dwergvleermuis	1	Paarroep	Groenstructuur langs snelweg, bij bomenrij
Gewone dwergvleermuis	2	Vliegroute	Oprijlaan naar boerderij
Gewone dwergvleermuis	4	Vliegroute + Foeragerend	Viaduct oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) + bomenrij
Gewone dwergvleermuis	1	Paarroep	Viaduct oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) + bomenrij
Gewone dwergvleermuis	5	Vliegroute + Foeragerend	Huizen/flat + groentetuinen ten zuiden van spoorlijn (Tiel – Nijmegen)
Gewone dwergvleermuis	2	Paarroep	Huizen/flat + groentetuinen ten zuiden van spoorlijn (Tiel – Nijmegen)

3.2 Veldbezoek 2

Datum: 7 oktober 2010

Tijd: 21.00 uur tot 23.30 uur

Weer: Weinig wind, mistig, geen neerslag (eerder op de dag regen), $\pm 12^{\circ}\text{C}$

Aangetroffen soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis

Bijzonderheden: Het boerenerf kon wel worden onderzocht, maar de zolder van de schuur was helaas niet toegankelijk.

Verkregen indruk:

- In de boerderij is geen verblijfplaats aangetroffen
- Er is duidelijk waargenomen dat Gewone dwergvleermuizen vanuit het zuiden uit de woonwijk ten zuiden van de oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) vliegen en naar de boomgaard van de boerderij vliegen om te foerageren
- De bomenrij langs sloot achter het boerenerf fungeert als foerageergebied
- De zolder van de boerderij is mogelijk aantrekkelijk voor vleermuizen als zomerverblijfplaats als het dak dicht genoeg is. De zolder is tijdens bezoek niet geïventariseerd
- De dijk met daarop de oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) wordt gebruikt als lijnvormig vliegelement voor vleermuizen

In Tabel 3.2 zijn de resultaten weergegeven van de vleermuizeninventarisatie op het boerenerf op donderdagavond 7 oktober 2010.

Tabel 3.2 Waarnemingen tijdens de inventarisatie op 7 oktober 2010

Soort	Aantal	Functie/Gedrag	Locatie
Gewone dwergvleermuis	Meerdere	Vliegroute + Foeragerend	Dijk van oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) + bomenrij langs kleine sloot + boomgaard
Watervleermuis	1	Foeragerend	Boven waterpartij
Ruige dwergvleermuis	1	Foeragerend	In boomgaard
Gewone dwergvleermuis	1	Paarrop	In boomgaard

3.3 Veldbezoek 3

Datum: 16 mei 2011

Tijd: 21.00 uur tot 23.30 uur

Weer: Bewolkt, droog (eerder op de dag regen), matige wind, 12 graden

Aangetroffen soorten: Gewone dwergvleermuis

Bijzonderheden: Er kon niet op de zolder van de schuur gekeken worden.

Locatie: Ten tijde van het mogelijk uitvliegen van vleermuizen vanaf de verblijfplaatsen is geïnventariseerd aan de oost-, zuid- en westzijde van het woonhuis en de schuur.

Verkregen indruk:

- Er zijn geen uitvlegers waargenomen vanuit het woonhuis en/of de schuur
- Er zijn geen uitwerpselen of andere sporen van vleermuizen waargenomen op, in en/of rondom het woonhuis en de schuur
- Met name de hooizolder van de schuur lijkt geschikt voor verblijfplaats van vleermuizen

In Tabel 3.3 zijn de resultaten weergegeven van de vleermuizeninventarisatie op 16 mei 2011.

Tabel 3.3 Waarnemingen tijdens de inventarisatie op 16 mei 2011

Tijd	Soort	Aantal	Functie/Gedrag	Locatie	Richting
22.00 - 22.04	Gewone dwergvleermuis	Meerdere	Vliegroute + Foeragerend	Dijk van oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) + bomenrij langs kleine sloot + boomgaard	Komend vanaf woonwijk aan zuidkant van oude spoorlijn, vliegend in noordelijke richting naar boomgaard
22.06	Gewone dwergvleermuis	1	Vliegroute	Boerderij en boomgaard	Komend vanaf woonwijk aan zuidkant van oude spoorlijn, vliegend in noordelijke richting naar boomgaard
22.10	Gewone dwergvleermuis	6	Foeragerend	In boomgaard	
22.20 - 22.40	Gewone dwergvleermuis	Meerdere (>10)	Vliegroute + Foeragerend	In weiland	Vanaf weiland richting bosschage aan oostkant Grote Brugse Grintweg en andersom
22.40 - 23.00	Gewone dwergvleermuis	Meerdere	Foeragerend	Boven waterpartij	

3.4 Veldbezoek 4

Datum: 15 juni 2011

Tijd: 21.00 uur tot 23.30 uur

Weer: Helder, geen neerslag, weinig wind, 15 graden

Aangetroffen soorten: Gewone dwergvleermuis

Bijzonderheden: Ten tijde van het mogelijk uitvliegen van vleermuizen vanaf de verblijfplaatsen is gekeken aan west- en noordzijde van het woonhuis en de schuur

Verkregen indruk:

- Er zijn geen uitvliegers waargenomen vanuit het woonhuis en/of de schuur
- Er zijn geen uitwerpselen of andere sporen van vleermuizen waargenomen op, in en rondom het woonhuis en de schuur. Er kon niet op de zolder van de schuur worden gekeken.
- Er zijn geen uitvliegers waargenomen vanuit het woonhuis en/of de schuur
- Er is duidelijk waargenomen dat Gewone dwergvleermuizen vanuit het zuiden uit de woonwijk ten zuiden van de oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) vliegen en via de bomenrij langs de sloot naar de boomgaard van de boerderij vliegen om te foerageren

In Tabel 3.4 zijn de resultaten weergegeven van de vleermuizeninventarisatie op 15 juni 2011.

Tabel 3.4 Waarnemingen tijdens de inventarisatie op 15 juni 2011

Tijd	Soort	Aantal	Functie/Gedrag	Locatie	Richting
22.22	Gewone dwergvleermuis	1	Vliegroute	Bomenrij langs kleine sloot + boomgaard	Komend vanaf woonwijk aan zuidkant van oude spoorlijn, vliegend langs bomenrij in noordelijke richting naar boomgaard
22.37	Gewone dwergvleermuis	2	Vliegroute + Foeragerend	In boomgaard	Komend vanaf woonwijk aan zuidkant van oude spoorlijn, vliegend langs bomenrij in noordelijke richting naar boomgaard
22.41-23.00	Gewone dwergvleermuis	Meerdere (min. 3)	Foeragerend	In boomgaard	

3.5 Veldbezoek 5

Datum: 5 juli 2011

Tijd: 03.00 uur tot 05.30 uur

Weer: Bewolkt, geen neerslag, weinig wind, ±12°C

Aangetroffen soorten: Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis

Bijzonderheden: Ten tijde van mogelijk uitvliegen gekeken aan de zuidzijde van woonhuis en schuur, met zicht op oost- en zuidkant van het woonhuis

Verkregen indruk:

- Er zijn geen uitvliegers waargenomen vanuit het woonhuis en/of de schuur
- De boomgaard en de visvijver zijn van belang als foerageergebied voor de Gewone dwergvleermuis. Er is duidelijk waargenomen dat Gewone dwergvleermuizen in de ochtend vanuit de boomgaard en langs het huis vliegt over het talud van de oude spoorlijn (Tiel – Nijmegen) in de richting van de verblijfplaatsen in de woonwijk.

In Tabel 3.3 zijn de resultaten weergegeven van de vleermuizeninventarisatie op 5 juli 2011.

Tabel 3.5 Waarnemingen tijdens de inventarisatie op 5 juli 2011

Tijd	Soort	Aantal	Functie/Gedrag	Locatie	Richting
04.05	Gewone dwergvleermuis	Meerdere	Foeragerend	Boven waterpartij	
04.10	Watervleermuis	1	Foeragerend	Boven waterpartij	
04.30-04.45	Gewone dwergvleermuis (min. 6)	Meerdere	Foeragerend	In boomgaard	
04.45-05.15	Gewone dwergvleermuis	Meerdere (min. 13)	Vliegrouete	Boomgaard, boerderij en spoortalud	Vanaf boomgaard vliegend langs huis en over oude spoorlijn in zuidelijke richting naar woonwijk ten zuiden van spoorlijn

Figuur 3.1 Veldkaart van vleermuizeninventarisaties met daarop de waarnemingen van vleermuizen en gebruiksfuncties.

4 Effectbeschrijving

In dit hoofdstuk wordt per essentiële gebruiksfunctie van het leefgebied van vleermuizen dat is onderzocht beschreven of en welke negatieve effecten optreden als gevolg van verwijdering van de aanwezige bebouwing en groenstructuren en de beoogde bouw van het kantorencomplex en in het plangebied. Daarnaast worden de vervolgstappen omschreven.

4.1 Overzicht van effecten

De beoogde ontwikkeling heeft een mogelijk effect op vleermuissoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente effecten. De volgende effecten worden verwacht:

Tijdelijke effecten:

- Geluid bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen
- Bemaling van grondwater tijdens de bouwfase van het kantorencomplex

Permanente effecten:

- Verwijderen van schapenwei, boomgaard en dichtgegroeide sloten met daarlangs bomen rondom boomgaard
- Afbraak van bebouwing (schuur, woonhuis)
- Bouw van kantorencomplex en aanleg parkeerplaats
- Aanleg van extra waterberging met enkele bomen
- Aanwezigheid van verkeer en bewoning (licht, geluid, beweging) in het aan te leggen kantorencomplex en op de door te trekken Laan van Westroijen

4.2 Gebruiksfuncties

Vliegroute en foerageergebied

Het plangebied en de nabije omgeving wordt door vier verschillende vleermuizen gebruikt als vliegroute en foerageergebied:

- Gewone dwergvleermuis is foeragerend waargenomen boven het weiland, boven de waterpartij en in de boomgaard. De Gewone dwergvleermuis maakt gebruik van de bomenrij langs de sloot en rondom de waterpartij als vliegroute. Ook het talud langs de rijksweg en het talud langs de oude spoorlijn worden gebruikt als lijnvormige vliegroute
- Laatvlieger is waargenomen nabij de groenstructuur langs de snelweg, vliegend in oostelijke richting. Van de Laatvlieger is binding met het plangebied uitgesloten doordat alleen een

waarneming is gedaan van een overvliegend individu, waarbij geen lijnvormige elementen zijn gebruikt

- Watervleermuis is waargenomen foeragerend boven de waterpartij. De Watervleermuis is een lichtmijdende soort en jaagt op insecten vlak boven het wateroppervlak
- Ruige dwergvleermuis is waargenomen foeragerend in de boomgaard

Er vinden geen werkzaamheden plaats aan het talud langs de rijksweg en het talud langs de oude spoorlijn. De bomerij langs de kleine sloot wordt verwijderd, maar in plaats daarvan wordt langs de door te trekken Laan van Westroijen een nieuwe bomerij aangelegd. Er blijven dus lijnvormige elementen gehandhaafd die fungeren als vliegroute. Wel is er sprake van toename van licht in en rondom het te bouwen kantorencomplex. Toename van de lichtintensiteit heeft mogelijk een negatief effect op de vliegroudefunctie van vleermuizen [Limpens *et al.*, 2004]. Echter, door de nieuw aan te leggen bomerij langs de Laan van Westroijen voldoende donker te houden, kunnen de vleermuizen de spoorlijn en de Grote Brugse Grintweg oversteken via de bomerij en de taluds. *Negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op aanwezige vliegroutes kunnen daarom worden uitgesloten.*

Voor de Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis wordt foerageergebied aangetast door de verwijdering van de groenstructuren (onder andere boomgaard). Echter, de waterpartij en de bomerijen rondom de watervijver blijven (deels) gehandhaafd. Tevens wordt een nieuwe bomerij aangelegd en blijft er in de omgeving van het plangebied voldoende groenstructuur aanwezig dat kan fungeren als (alternatief) foerageergebied. *Negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op aanwezig foerageergebied kunnen daarom worden uitgesloten.*

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn in het plangebied geen vaste winter-, kraam-, zomer-, of paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (Gewone dwergvleermuis, Meervleermuis, Gewone grootvleermuis en Laatvlieger) aangetroffen. *Negatieve effecten als gevolg van het verwijderen van de bebouwing in het plangebied kunnen daarom worden uitgesloten.*

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In opdracht van de gemeente Tiel heeft Tauw een vleermuisinventarisatie uitgevoerd ten behoeve van de bouw van het kantorencomplex aan de nog door te trekken Laan van Westroijen. De voorgenomen ontwikkeling, waarbij de aanwezige bebouwing en groenstructuren worden verwijderd en een nieuw kantorencomplex wordt aangelegd, kan het leefgebied en de daarbij horende essentiële onderdelen van een aantal vleermuissoorten aantasten. Aantasting van het leefgebied en de essentiële onderdelen van vleermuissoorten is in het kader van de Flora- en faunawet verboden.

De vleermuisinventarisatie is gericht op het vaststellen van de functies van het plangebied voor de in het plangebied voorkomende vleermuissoorten. De vleermuissoorten die in en nabij het plangebied zijn aangetroffen, zijn Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis. Het plangebied vormt onderdeel van het leefgebied van vleermuisen, in de vorm van (een onderdeel van een) vliegroute en foerageergebied. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. In Tabel 5.1 worden de verwachte en waargenomen soorten en gebruiksfuncties, plus de eventuele verwachte negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op soorten en gebruiksfuncties, weergegeven.

Tabel 5.1 Verwachte soorten en functies in en in de omgeving van het plangebied, plus eventuele negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden

	Foerageergebied	Vliegroute	Verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis			
Ruige dwergvleermuis			
Meervleermuis			
Watervleermuis			
Gewone grootoorvleermuis			
Laatvlieger			
Rosse vleermuis			

Legenda bij Tabel 5.1

Soort + gebruiksfunctie is:
Niet aangetroffen
Aangetroffen, maar geen negatief effect verwacht
Aangetroffen, negatief effect verwacht

Op basis van de uitgevoerde vleermuisinventarisaties wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden door de beoogde werkzaamheden kunnen worden uitgesloten, *mits* er nieuwe bomen(rijen) (met een donkere zone) langs de aan te leggen waterberging en door te trekken weg worden aangeplant. De functionaliteit van het plangebied, zoals omschreven in eerdere hoofdstukken, wordt zodoende niet aangetast door de beoogde werkzaamheden.

Fasering

De te kappen bomen langs de sloot dienen te worden verwijderd buiten de actieve periode van vleermuizen. De nieuw aan te planten bomen dienen te worden geplant vóór aanvang van de actieve periode van vleermuizen (maart – september), opdat de vliegroute- en foerageerfunctie tijdig worden gemitigeerd. Het beste moment voor het aanplanten van bomen is vanaf de bladval tot net voor het uitlopen van de bladknoppen (periode is afhankelijk van boomsoort).

Tijdens de werkzaamheden dient bovendien rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vleermuizen. Dit houdt in dat in de zomerperiode bouwwerkzaamheden alleen overdag dienen te worden uitgevoerd, zodat geen gebruik hoeft te worden gemaakt van kunstmatige verlichting, waardoor tijdelijke licht- en geluidsverstoring wordt voorkomen. Tevens dient de zorgplicht zoals bedoeld in de Flora- en faunawet in acht te worden genomen.

5.2 Aanbevelingen

- Ten aanzien van licht wordt aanbevolen om het lichtgebruik in en rondom het te bouwen kantorencomplex en de parkeerplaats te beperken. Dit kan het gebruik van het plangebied als vliegroute- en foerageergebied bevorderen
- Behoud zoveel mogelijk van de oorspronkelijke beplanting. Er wordt aanbevolen om bij de aanplant van nieuwe bomen(rijen) bomen van enige omvang te plaatsen, zodat al spoedig sprake is van volwaardig(e) foerageergebied en vliegroutes en er voldoende maximale windbeschutting ontstaat
- Er kunnen in het nieuw te bouwen kantorencomplex ruimten worden gemaakt voor vleermuizen. Er kunnen bijvoorbeeld enkele stenen vleermuisverblijfplaatsen worden ingebouwd in de spouwmuren. Er wordt dan gezorgd voor een ondersteuning van vleermuizen door het vergroten van het aantal potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen, welke door de huidige nieuwbouwtechnieken (in algemene zin) dreigen te verdwijnen. Voor extra informatie over het gebruik van deze kasten, vraag het gerust aan één van de Tauw ecologen

6 Literatuur

[Jansen, J.A.M. & Schaminée, J.H.J., 2008]

Europese Natuur in Nederland, Soorten van de habitatrichtlijn, Tweede herziene en uitgebreide druk, KNNV Uitgeverij, Zeist.

[Kapteyn, K., 1995]

Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt en Co Uitgevers en importeurs BV, Haarlem/ Provincie Noord-Holland, Haarlem.

[Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Utrecht.

[Limpens, H.J.G.A., Twisk, P. & Veenbaas, G., 2004]

Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde Delft en de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming Arnhem. ISBN 90-369-5562-9.

[Limpens, H., Regelink, J. & Koelman, R., 2009]

Cursusmap Vleermuizen en Planologie, Zoogdierverseniging, april 2009.

[Simon, M., Hüttenbügel, S & Smit-Viergutz, J., 2004]

Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns, BFN Federal Agency for Nature Conservation, Bonn – Bad Godesberg.

[Tauw, 2011a]

Quicksan Bouw kantorencomplex Laan van Westroijen, opdrachtgever: gemeente Tiel.

[Tauw, 2011b]

Quicksan Doortrekken Laan van Westroijen, opdrachtgever: gemeente Tiel.

[Twisk, P., Van Diepenbeek, A. & Bekker, J.P., 2010]

Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Zeist.

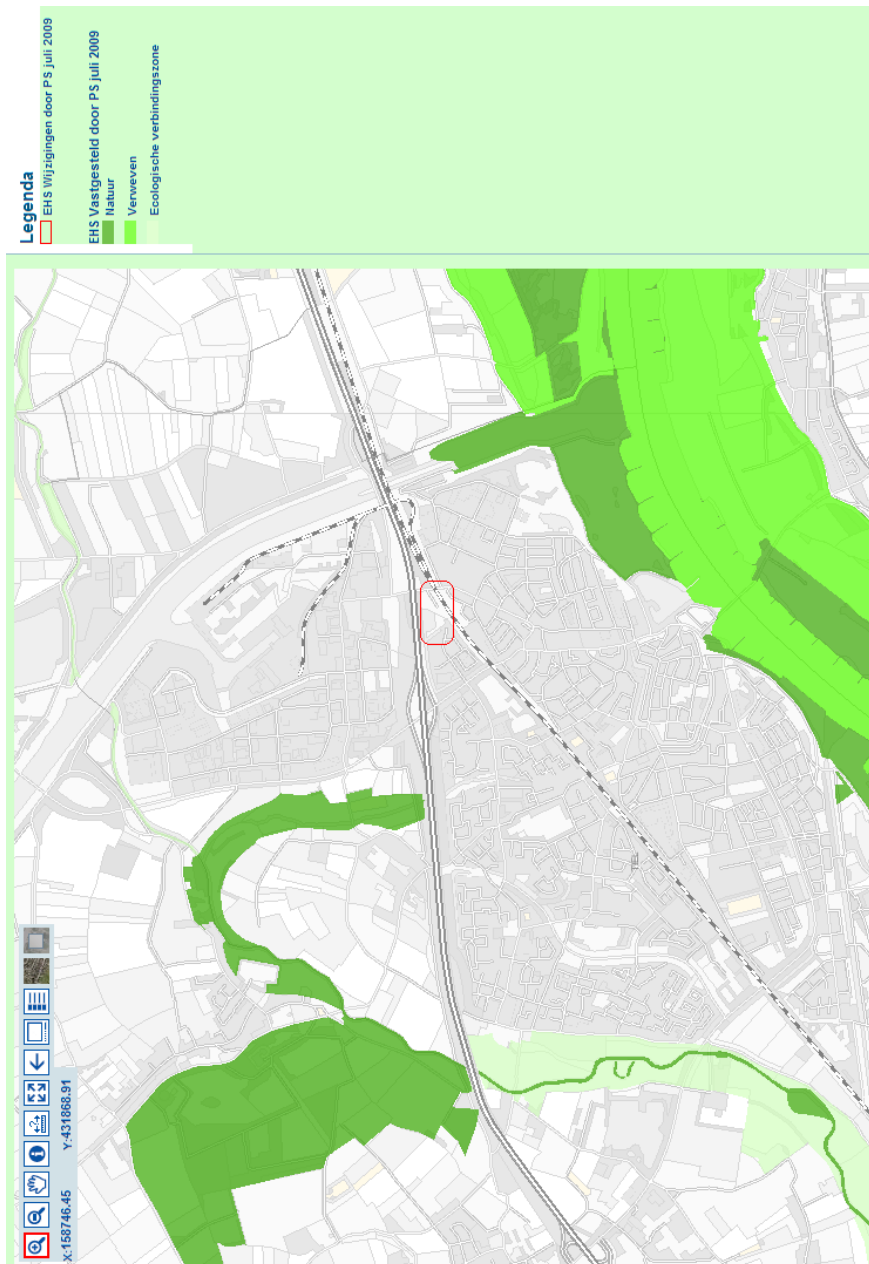
[www.zoogdieratlas.nl]

Website laatst bezocht op 28 juli, 2011.

Bijlage

1

Overzichtskaart

[www.gelderland.nl]

Website laatst bezocht op 16 augustus 2010

Bijlage

2

Toelichting natuurbeschermingswet

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alléén toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

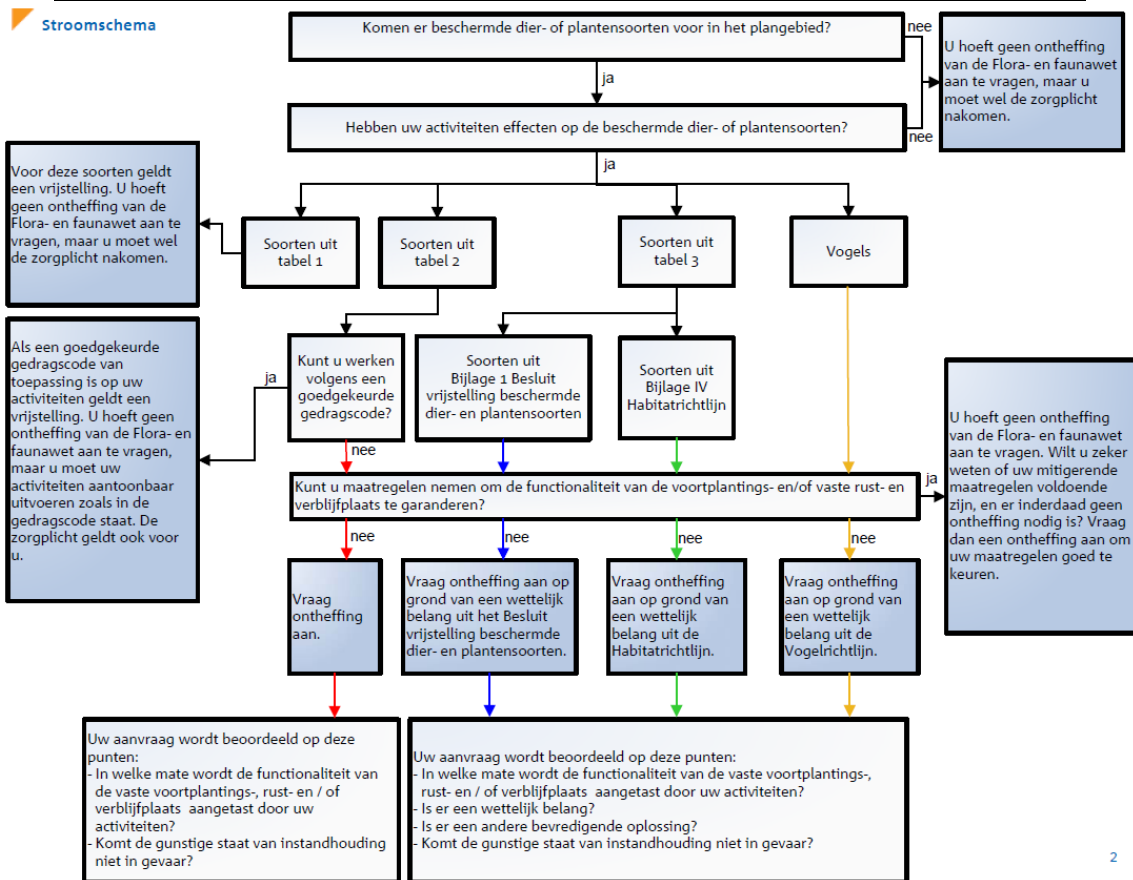
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2 of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten

goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-

soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de "gunstige staat van instandhouding" van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan o.a. gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit

beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenwaluw, Groene specht en Torenvalk).

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 t/m 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd.

De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiswaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe in het geheel géén ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- Volksgezondheid of openbare veiligheid
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren
Bescherming van flora en fauna
- *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

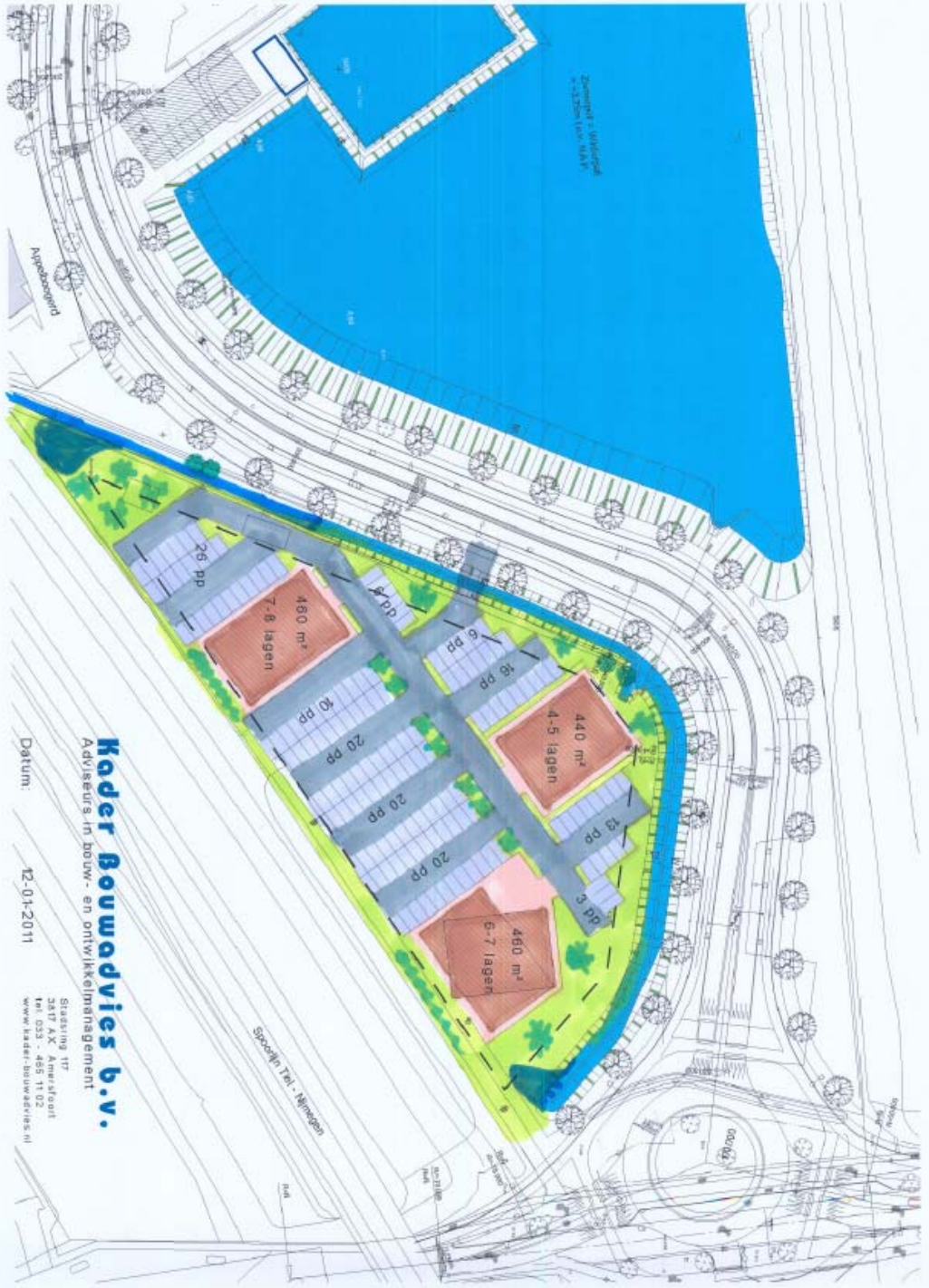
Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijst-soorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.

Bijlage

3

Ontwerpschets van beoogde ontwikkeling

Kader Bouwadvies b.v.

Adviesbureau in bouw- en ontwikkelingsmanagement

Datum: 12-01-2011

Stations 117
 3517 AX Amerloot
 tlf. 033 - 455 11 02
 www.kader-bouwadvies.nl